

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Distinctio sexta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

sentia & fit actu per aliquam formam absolutam sibi aduenientem. Item quod transmutatur de priuatione in formam, & quod acquirendo unam formam amittit aliam & huiusmodi.

12 Ad primum argumentum dicendum quod ad rationem materiae vel quasi materiae in generatione sufficit quod aliquo modo substat formae generi, siue illa forma sit communis genito & generanti, communitate rei, vel rationis specificae siue non, modo in generatione filii, licet pater non communicet filio formam sibi & filio communem nisi essentiam a patre, tamen est in filio, non est solum essentia, sed relatio cui tanquam formae, largè loquendo de forma, aliquo modo substat essentia.

13 Ad secundum dicendum quod subiectum generationis, dicitur fieri hoc vel tale ubi terminus sub quo fit subiectum est aliquid absolutum sic, aut non est in diuinis.

14 Ad tertium dicendum quod imperfectionis est in agente quod requirat materiam extra se, sed quod agens in se aliquo habeat quod alteri communicet, & nihilominus teneat aequaliter rationem materiae non est imperfectionis, sed perfectionis, & sic pater communicat filio essentiam suam quae aliquo modo in generatione habet locum materiae.

15 Argumenta alterius partis concedantur ratione conclusionis, propter tamen primum aduertendum est, quod nullo modo est dicendum quod filius sit de nihilo, quia esse de nihilo est non habere in se aliquid quod non sit ab alio productum: ita quod sibi derelicti cederet in nihil. In filio autem est essentia diuina quae non ab alio producta, filius etiam nullo modo potest non esse, sed necessario est. Et ideo ei non competit esse de nihilo, sed est de substantia patris modo quo dictum est.

Sententia distinctionis sextae in generali & speciali.

Praterea quaeri solet, &c. Superius Magister mouit quaestiones circa generationis subiectum vel terminum. Hic mouet quandam quaestionem circa generationis modum. Et diuiditur ista pars in tres. Primo mouet quaestionem & determinat eam. Secundo remouet quandam obiectionem. Tertio exponit praedictam determinationem. Secunda incipit ibi. Contra hoc opponitur. Tertia ibi. Praedicta tamen vera. Prima diuiditur in tres partes. Primo mouet quaestionem. Secundo eam determinat. Tertio ex terminatione quandam errorem excludit. Secunda ibi: nec voluntate nec necessitate. Tertia ibi: quo contra ait August. Haec est sententia Magistri in generali. In speciali vero sic procedit Magister & quaerit primo vtrum pater genuit filium necessitate, vel voluntate. Et respondet quod nec voluntate, nec necessitate. Necessitate non, quia necessitas non est in Deo, nec voluntate, quia sic voluntas praecederet sapientiam, id est, filium qui est sapientia, generas enim praecedit genitum. Deinde errorem Eunomii excludit dicens quod male dixit Eunomius qui artibus dialecticis deceptus ponit filium esse genitum voluntate intelligens, & male, voluntatem generandi filium patri accessisse de nouo, quod esse non potest. Sequitur enim Deum esse mutabilem. Confirmat autem hoc quia argumentum haereticorum non est efficax. Opponit enim haereticus, pater aut volens aut nolens genuit filium. Si nolens ergo miser est. Si volens ergo voluntate genuit filium. Et dicit Magister quod hoc non cogit, quia sic potest opponi pater aut volens aut nolens est Deus. Si nolens miser est, si volens ergo voluntate est Deus, non natura quod falsum est. Vnde concludit quod pater nec nolens nec volens genuit filium. Postea quandam obiectionem remouet. Obiectio talis est, cum in diuinis idem sit natura & voluntas. Si pater genuit natura filium, ergo & voluntate. Et responderet dices quod licet in diuinis natura & voluntas sint idem in re in Deo, differunt tamen ratione, vel connotato. Vnde sicut scientia Dei se extendit respectu malorum, voluntas autem non, & tamen scientia & voluntas in Deo sunt idem, ita etiam aliquid conuenit naturae Dei quod non conuenit voluntati, licet sint idem in Deo. Vltimo dicit quod pater genuit filium voluntate communicante generationem non praecedente vel antecedente de nouo. Et in hoc terminatur sententia distinctionis in speciali.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum pater genuit filium necessitate

Tho. 1. p. q. 41. a. 2. ad quintum.

Circa distinctionem istam quaeruntur duo. Primum est vtrum pater genuit filium necessitate an voluntate. Secundum est vtrum genuit filium natura. Ad primum sic proceditur. Et arguitur quod pater non genuit filium necessitate, quia quod gratis datur non datur ex necessitate, sed secundum Ric. de trin. pater quicquid dat filio vel spiri. san. dat secundum amorem gratuitum, ergo non necessario, sed per generationem pater dat filio quicquid filius habet, ergo pater non necessario generat.

2 Item Aug. ad Orosium nec necessitate, nec voluntate pater genuit filium. Et Hila. li. de syno. dicit quod non naturali necessitate ductus pater genuit filium.

3 IN CONTRARIUM arguitur quia si pater non necessario genuit, potuit non generare & per consequens filius potuit non esse. Hoc autem est impossibile, ergo & primum. consequentia patet quia non necesse & possibile non aequipolett.

4 **R**ESPONSIO. necessarium dicitur multipliciter. Est enim necessitas violentiae & coactionis, ut cum lapis proicitur sursum necessitatur ad ascensum. Alia est necessitas expediencie ex suppositione finis sicut volenti ire ultra mare necesse est habere nauem. Et his duobus modis sumitur necessarium ex causis extrinsecis quae sunt agens & finis. Est tertia necessitas, sicut immutabilitatis quae sumitur ex causis intrinsecis, vel ex aliquo quod est de essentia rei, sicut necesse est hominè esse rationalem ratione formae, vel corruptibilem ratione materiae. Principia autem intrinseca ad quae sequitur talis necessitas quando sunt causata actu ab alio sicut est in omnibus circa Deum. Et ideo sicut in eis principia rei dependet ab alio, ita & necessitas consequens principia, propter quod in his non est necessitas secundum porisimum gradum necessitatis. In Deo autem nihil est quod ab alio dependeat. Et ideo necessitas immutabilitatis quae in Deo est, summa est & prima necessitas.

5 Dicendum ergo cum quaeritur vtrum pater genuit filium ex necessitate, quod si loquamur de prima necessitate quae est coactionis quod talis nullo modo cadit in Deo. Quod pater dupliciter. Primo quia necessitas coactionis est a potentia, sed Deo nihil est potentia, ergo &c. Secundo quia necessitas talis non est in cognoscibus sine tristitia, v. meta. sed tristitia non cadit in Deo, ergo nec talis necessitas.

6 Si autem loquamur de necessitate secundo modo dicta quae est necessitas expediencie ex suppositione finis, sic dicendum quod talis necessitas non est in Deo quoad actus interiores qui non transeunt in creaturam, potest tamen in Deo esse quoad actus qui in creaturam transeunt. Primum patet sic. Si actus manentes in Deo siue essentiales, siue notionales fierent ex suppositione alicuius finis aut ille finis esset in diuinis, aut in creaturis. Sed neutrum horum potest esse, ergo, &c. probatur minor quia finis potior est his quae sunt ad finem, sed nihil quod sit in creaturis potest esse potius his quae sunt in diuinis, imò nec aequè bonum, in diuinis etiam non est gradus bonitatis ut vnum sit potius altero, ergo nihil est in diuinis, nec in creaturis ad quod tanquam ad finem ordinetur actus diuini intra manentes. Cum ergo generatio filii sit actus manens in diuinis, pater quod pater non genuit necessitate quae est ex suppositione finis.

7 Secundum sic patet, quia licet Deus & ea quae in Deo sunt non ordinentur ad aliud tanquam ad finem, tamen actus diuini transeuntes in materiam exteriorem & res per eos productae habent inter se ordinem finis & eorum quae sunt ad finem, propter quod inter haec inuenitur dicta necessitas, ut si dicamus quod si Deus velit producere creaturam capacem beatitudinis necesse est quod producat eam intellectualem. Talis enim finis nullo modo potest haberi nisi a creatura habente talem formam. Et ideo in istis inuenitur necessitas suppositionis.

8 Loquendo autem de necessitate tertio modo dicta quae est necessitas immutabilitatis, dicendum quod pater summa necessitate genuit filium, quod patet, quia productio

qua

quæ est per modum nature, nec impediti potest nec a contrario præ dominante, nec a superiore principio influentiam subtrahente, est summè necessaria, sed generatio filii in diuinis fit per modum nature & a principio naturaliter agente, quia generatio est opus nature nec impediti potest a contrario præ dominante, nec a superiore principio influentiam subtrahente, quia pater generat esse primum principium simpliciter & virtus eius infinita, ergo generatio filii est summè immutabilis & necessaria. im. pater, sed ma. declaratur, quia principium naturale agens modo nature, agit quantum est de se ex necessitate nature. Et ideo si impediti nõ potest in agendo, nec a contrario præ dominante, nec a superiore subtrahente influentiã, actio eius erit simpliciter necessaria maximè quãdo principium quod sic agit habet in se totum quod ad actionem requiritur, quia si nõ habet sed requireret aliquid extrinsecum tanquam materiam vel aliquid tale, ex defectu illius posset actio impediti non obitante concursu omnium aliarum conditionum, sed nihil tale extrinsecum requirit pater in generatione filii, ergo, &c.

9. Alter declarat quidam hanc eandem conclusionem, sic actus diuini sunt in duplici differentia. Quidam enim transeunt in materiã exteriorẽ realiter sicut creare vel gubernare, & contingencia vel libertas in his, puta quod Deus producat creaturam vel non producat, nullam mutabilitatem arguit in deo, sed solum in re creata. Alii sunt actus intrinseci de quorum numero est generatio, & contingencia in istis arguit possibilem mutationem in Deo. Cum ergo mutatio in Deo sit penitus impossibilis & contingencia in istis est omnino impossibiliter, sed est in eis mera necessitas.

10. Sed contra hunc modum dicendi est instantia quorundam, quia velle in Deo est actus intra manens & nõ transiens extra, & tamen nõ quicquid Deus vult de necessitate vult, sed multa vult libere, ergo nõ omnes actus inera manentes sunt simpliciter necessarii nisi facta suppositione q. sint, tunc enim impossibile est eos non inesse, sicut supposito quod Deus velit aliquid, impossibile est q. prius noluerit, aut quod in posterum possit non velle, quia sequeretur mutatio in deo, simpliciter autem & absolute potest illud non velle, quia nõ est necessaria habitudo voluntatis diuina ad tale volitum, & eodem modo diceretur quod supposito quod pater genuerit filium, necessarium est eum genuisse, simpliciter autem & absolute nõ. De hac autem necessitate nunc querimus.

11. Hæc autem instantia non bene procedit, quia quantum velle diuinum nõ sit necessario de quolibet volito, tamen omne velle diuinum est necessarium in Deo, nec in Deo est libertas seu contingencia respectu actus volendi, quãuis in eo sit libertas, seu contingencia actus volendi respectu aliquorum obiectorum, sicut magis declarabitur infra dist. 44.

12. AD PRIMVM argumentũ de amore gratuito dicendum q. in amore gratuito sunt duo. Primum est mera liberalitas & quantum ad hoc non est amor gratuitus in generatione filii, sed est ibi absoluta necessitas immutabilitatis. Secundum est q. dat sine retributione, & quantum ad hoc est ibi amor gratuitus, quia pater per generationem dat filio & nihil accipit ab ipso.

13. Augustinus autem & Hilarius in dictis suis excludunt a generatione diuina necessitatem coactionis, nõ autem necessitatem immutabilitatis, de qua procedit argumentum ad alteram partem. Et ideo in hoc sensu concedatur.

QVAESTIO SECVNDA.

Vtrum Pater genuerit Filium natura, an voluntate.

Th. 1. p. q. 41. ar. 2.

AD secundum sic proceditur. Et arguitur quod pater non genuerit filium natura, quia pater eo est pater quod genuit, sed pater non est pater natura, ergo non genuerit filium natura. Maior patet, quia paternitas est relatio ex generatione confurgens, minor probatur per Augustinum. 7. de Trin. cap. 9. vbi dicit quod pater nõ eo est pater quo Deus, sed est Deus natura, ergo non est pater natura.

2. Item natu a & voluntas sunt vnum & idem in Deo, sed pater non genuit filium voluntate secundum Augustinum, ergo nec natura.

3. Item tantum conueniunt voluntas & natura in Deo quãtum natura & intellectus, sed illud quod procedit per modum voluntatis, vt Spiritus sanctus non dicitur procedere natura vel per modum nature, ergo illud quod procedit per modum intellectus vt filius qui est verbum, non debet dici procedere natura vel per modum nature.

4. AD OPPOSITVM est quod dicit Hilarius libro de synodis, vbi dicit quod omnibus creaturis substantiam Dei voluntas attulit, filio vero natura dedit. & Augustinus, de Trin. dicit verbum per quod omnia facta sunt esse filium Dei natura.

5. RESPONSIO, ad videndum quomodo filius procedat per modum nature, & Spiritus sanctus procedat per modum voluntatis, proceditur sic, quia primo excluditur imaginatio quorundam non bona circa hoc, & secundo declarabitur veritas questionis. Quantum ad primum sciendum quod quidã imaginantur quod filius producat per actum intellectus propter quod dicitur verbum, quod est terminus operationis intellectualiter per ipsam productus. Spiritus autem sanctus per actum dilecti gendi, vnde & amor est. Ex quo statim patet, quare filius dicitur produci per modum intellectus, & Spiritus sanctus per modum voluntatis, quia per actus harũ potentiarum producantur, sed quare filius dicatur procedere per modum nature, non autem Spiritus sanctus, dicunt quod hæc est causa, quia id quod procedit ab alio accipiendo naturã & proprietates nature & modo nature, illud procedit per modum nature, sed filius procedit a patre accipiendo naturam & proprietates nature & modo nature, non sic autẽ per omnia procedit Spiritus sanctus ab vtroque, ergo &c. Minor declaratur sic, modus naturalis productionis est producere aliquid per viam assimilationis. Vnde natura dicitur vis infra rebus ex similibus similia procreans, pater autem producit filium per viam assimilationis, producit enim ipsum per operationẽ intellectualem de cuius ratione est quod verbum productum similitudinem sit intellectui informato specie rei. Non sic autem est de Spiritu sancto, quia licet Spiritus sanctus sua processione a patre & filio accipiat naturam & proprietates nature, tamen de ratione processionis suæ non est quod sit per viam assimilationis qui est modus nature, nõ enim est de ratione eius quod producat per voluntatem quod sit simile producenti, potest enim esse simile vel dissimile illud quod per voluntatem producat, & ideo Spiritus sancto, cum per actum voluntatis procedat, non procedat per modum nature.

Hæc imago natio est Th. 1. p. q. 27. ar. 5.

6. ILLVD AVTEM non videtur bene dictum, quod enim filius producat in diuinis per actum intellectus & Spiritus sanctus per actum voluntatis non potest intelligi nisi dupliciter, vno modo quod isti actus sint ipse productiones personarũ. Alio modo quod sint principia productionis, sicut calor manus dicitur produci ab igne per calorem & per calefacere, sed per calefacere tanquam per productionem, per calorem verò tanquã per principium productionis.

Sup. q. 16. Num. 9.

7. Primum non potest dici scilicet quod intelligere & velle sint actus productiones personarum propter tria. Primum est quia productiones personarum secundum omnes sunt actus notionales & non essentielles, sed intelligere & velle sunt actus essentielles & non notionales, ergo non sunt ipse productiones, vtraq. propositionum per se nota est.

8. Secundo quia cuiusque continet actus per quem persona producat, sibi competit producere personã ad quam actus terminatur, sicut cui competit generare competit producere filium, sed intelligere & velle competunt omnibus personis in diuinis, ergo si isti actus essent productiones personarum, cuiuslibet persone competeret producere filium & Spiritu sancto, quod est falsum.

9. Tertio quia productiones personarum differunt realiter, sed intelligere & velle non differunt aliquo modo realiter nec absolute, nec relatiua, ergo non sunt productiones.

10. Quod

10 Quod autē nō sint principia productionū patet sic. Illud cuius conditio est opposita fecunditati non potest esse principium actus quo aliquid producitur, quia omnis productio provenit ex fecunditate, sed conditio actuum intelligendi & volendi est opposita fecunditati, ergo nō possunt esse principia actuum quibus personæ producuntur, maioriam patet, sed minor probatur, quia hęc est conditio actus intelligendi vel volendi quod ex ipsis nihil aliud constituitur seu consequitur, ut patet ex 9. metaph. Fecunditas autem est ex quo natum est alterum sequi, ergo conditio actus intelligendi & volendi contraria est fecunditati, patet ergo quod intelligere & velle nō sunt productiones personarum nec principia productionum, sed exclusi a Deo per intellectum intellectū & voluntate cū omnibus actibus suis adhuc esset in diuinis generatio Filii & spiratio Spiritus sancti, ita quod hęc sunt in diuinis ex fecunditate naturæ radicaliter, quæ fecunditatem habet ex sua infinitate, & non ex hoc quod est intelligēs & volens.

Infrā di. 27. q. 1.
q. 1. d. 26. q. 1.

11 Hoc autem potest persuaderi sic, secundū idem proportionaliter competit fecunditas creaturis & Deo, sed fecunditas aliquid producendi competit creaturis nō ex hoc quod sunt intelligentes & volentes, sed per aliquid aliud prius & cōmunius. Vnde & virtus generandi aliud inuenitur in rebus inanimatis carētibz intellectu, & vbi inuenitur in rebus habentibus intellectū hoc non est per intelligere & velle aut per aliquid ad hoc pertinens, ergo similiter est in Deo, quia licet natura Dei sit in Deo intelligens & volens, ex hoc tamen nulla fecunditas inest ei ad producendum quantumcūq; personam, sed sicut calor ignis si esset intelligens causaret caliditatem sibi similes fecunditate naturæ suæ sicut nunc facit, nec ad hoc aliquid cooperaretur suū intelligere aut velle, sic natura diuina licet sit intelligens & volens ex infinitate sua habet fecunditatem quod virtute eius persona sit a persona, ad quam tamen nihil intelligere aut velle cooperatur.

12 Item qualis est ordo rei inter differentia fecūdum rationem, sed vbi natura intellectus & voluntatis differunt realiter productio est realiter vi naturæ & non intellectus vel voluntatis, ergo sic est in Deo in quo ista sunt differentia solum secundum rationem.

13 Nec ratio aliorum est sufficiens: quia cum dicuntur modus naturalis productionis est producere per viam assimilationis non est verum vniuersaliter sed solum in generatione merē vniuoca. Est etiam quod esset vniuersaliter verum illud quod dicitur postea quod verbum productum similitimum est intellectui informato specie, falsum est, quia tunc duæ formę eiusdem speciei essent simul in intellectu, quia similitudo non est differentium secundum speciem, hoc autem est impossibile, quare, &c. & sic patet primum principale propositum.

14 **N V N C R E S T A T** secundum scilicet quod declaratur veritas quæstionis. Est ergo intelligendū quod cum quæritur vtrū pater genuerit filiū naturā, ly natura potest dicere principium generationis, vel modum, si dicat principium generationis, tūc est sensus vtrum pater genuerit filiū naturā, id est, vtrum essentia diuina quæ est natura sit principium generationis, vel vtrum hoc sit proprietas relatiua, & sic non intelligitur ad præsens, quia sic est eadem quæstio cum illa quæ quæritur vtrum potentia generandi dicat quid vel ad aliquid de qua quæritur in sequenti distinctione, sic etiam nō haberet locum distinctio quæ ponitur in terminis quæstionis vtrum pater genuerit filiū naturā an voluntate, quia natura & voluntas sunt in Deo eadem res absoluta, nec differunt quoad esse principium nisi propter principiandi modum, quia alius est modus quo essentia diuina principiat vt natura, (si tamen aliquid sit principians) & alius quo principiat vt voluntas.

15 Si autem ly natura & ly voluntate dicant modum productionis, sic habet locum quæstio, & tunc dicendum est quod in productione diuinarum personarum est tria considerare, scilicet habitudinem virtutis productiue ad actum producendi, supposita producentia, & ordinem productorum, vel productionum.

16 Si consideretur habitudo virtutis productiue ad actum producendi, sic nulla persona procedit in diuinis per modum voluntatis, sed quælibet per modum naturæ. Cuius ratio est, quia illud quod procedit ad virtute agente ex necessitate immutabilitatis & ex virtute determinata ad vnum producitur per modum naturæ, sed quælibet persona diuina producitur ex necessitate immutabilitatis & virtute determinata ad vnum, ergo quælibet persona producitur per modum naturæ. Maior patet, quia modus naturæ in hoc differt a modo voluntatis in elicendo actū, quia principium naturæ agens naturaliter nō habet in potestate actum suum, nec est indifferens ad opposita, sed est necessario determinatum ad vnum, agens autē per voluntatem & modo voluntario habet in potestate sua agere vel non agere & est indifferens ad opposita, sicut potestas rationalis. Minor sic patet, quia nec pater habet sic in potestate generare filiū vt possit generare vel non generare, nec pater & filius habet sic in potestate spirare Spiritum sanctum quod possint spirare vel non spirare, sed necessario pater generat filium, & pater & filius spirant necessario Spiritum sanctum.

17 Si verò consideremus supposita producentia, sic Spiritus sanctus producitur per modum voluntatis, filius autem per modum naturæ, quia modus naturæ in creaturis est quod vnum sit ab vno tantum, & non a pluribus eiusdem gradus & ordinis, quorum quodlibet esset per se sufficiens ad totum perfectē faciendum. Quæ autem sunt per voluntatem possunt fieri a pluribus agentibus eiusdem gradus & ordinis, quorum quodlibet esset per se sufficiens ad totum perfectē producendum. Plures enim concurrunt moderando per voluntatem virtutem suam sicut patet de pluribus trahētibz nauem vbi alter ad totum sufficeret. Cum ergo filius procedat tantum ab vno, Spiritus autem sanctus a duobus, scilicet a patre & filio, ita quod æquē perfectē producit vnus sicut ambo, nec perfectiō ambo simul quæ alter, ideo Spiritus sanctus dicitur produci per modum voluntatis, filius autem per modum naturæ.

18 Si autem attendatur ordo productōri & productiōnis, sic filius dicitur procedere per modum intellectus. Spiritus autem sanctus per modum voluntatis. Cuius ratio est quia in imagine creata quæ attenditur secundum potentias & actus naturæ intellectualis, prima emanatio est secundum intellectum, alia autem sequens in qua terminatur emanatio manēs infra naturam intellectualem est emanatio pertinens ad voluntatem. Primo enim est cognitio boni. Deinde ex hoc oritur amor boni & ibi fit emanatio intra naturam intellectualem, & ex hoc arguitur sic. Illud quod in diuinis procedit prima emanatione, procedit per modum intellectus ad intra. Aliud autem quod procedit secunda emanatione & vltima in qua terminatur omnis emanatio diuina ad intra procedit per modum voluntatis, quia sic est in imagine creata vt dictū est. Sed filius procedit prima emanatione diuina. Spiritus autem sanctus sequente & vltima, ergo filius dicitur procedere per modum intellectus & Spiritus sanctus per modum voluntatis, & sic intelligenda sunt quæ dicuntur circa materiam istam de modo processōnis diuinarum personarum, quod verba doctorum quæ videntur in sinuare quod intelligere & velle seu diligere sint rationes emanationum diuinarum. Hoc enim dicunt solum secundum quandam adaptationem ad ea quæ inueniuntur in imagine creata.

19 Ad primum argumentum dicendum quod ly natura aliter accipitur cum dicitur quod pater non est pater natura, & cum dicitur quod pater genuit filium naturā, quia dicitur quod pater non est pater natura, ly natura accipitur ibi pro essentia & non pro naturali necessitate, quia pater est pater naturali necessitate summē immutabilis, sed non est pater natura, id est, essentia formaliter, imō paternitate seu generatione actiua quod idem est, & sic pater est pater, quia genuit, & alio est pater formaliter scilicet paternitate, & alio est deus formaliter, scilicet Deitate. Sed cum dicitur quod pater genuit naturā, ly natura non accipitur ibi pro essentia vt prius dictum fuit, sed pro modo productionis naturalis, propter quod in argumentis variatur acceptio huius nominis quod est natura.

20 Ad secundum & tertium patet responsio, per ea que dicta sunt in corpore questionis, licet enim natura intellectus, & voluntas sint vnum & idem in Deo realiter loquendo, propter quod quicquid est ab vno tanquam a principio totum est ab altero, tamen modus procedendi per modum nature, & per modum intellectus, & per modum voluntatis, non sunt vnus & idem modus, sed diuersi vt patuit in solutione questionis. Et ideo aliqua persona procedit per modum nature vel intellectus quæ non procedit per modum voluntatis & e conuerso.

Sententiæ septimæ distinctionis.

Hic solet quæri à quibusdā. Superius Magister mouit questiones circa generationis subiectum, & terminū, & circa modum generationis. Hic mouet quasdam questiones circa generationis principium quod est potentia generandi, & circa hoc duo facit, primo mouet questionem & eam determinat, secundo obicit in contrariū & soluit. Secunda ibi. Sed vehementer nos mouet. Secunda pars in qua mouet questionē diuiditur in duas. Primo enim mouet questionē & determinat & adiungit quasdam alias obiectiones, secundo determinat. Secunda ibi. Ita etiam cum dicitur. Et hæc est sententia electionis in generali.

2 In speciali procedit sic Magister & querit primo si filius possit generare. Et arguitur sic primo quod sic, quia si pater potuit generare & filius non, ergo pater potest aliquid quod filius non potest. Et respondet Magister quod potest generare, vel posse esse patrem non est aliquid eorū que subiecta sunt diuinæ potestati, sed est aliquid. Postea arguit per Augustinū in contrariū qui videtur dicere quod potuit generare, sed nō oportuit quia immoderata esset diuina generatio. Et respondet quod Augustinus dicere intendit quod non est impotentia in filio non posse generare, sed ex proprietate relatiua sibi conuenit hoc. Postea querit vtrum pater si sit potēs generare an hoc sit aliqua potentia que non sit in filio. Et respondet q̄ pater est potens natura generare filium, & q̄ filius habet eādem potentiam qua potest gigni, quam habet pater qua potest generare. Et querit vtrum potentia generandi quæ est in patre sit in filio. Et respondet Magister quod potentia generandi non tantum dicit naturam, sed proprietatem, referendo ergo intellectum ad proprietatem nōq̄ est potentia generandi in filio, quia aliud est posse generare & aliud posse generari. Referendo verō ad naturam idem sunt. Vltimo hoc idem declarat vltius, scilicet quo modo potentia generandi sit in filio, quia in eo est potentia qua potest generari. Et in hoc terminatur sententia in speciali.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum in diuinis sit potentia generandi.

Tho. 1. p. q. 41. ar. 4.

Circa distinctionem istam tria queruntur. Primum est vtrum in diuinis sit potentia generandi. Secundum est quid sit, vtrum substantia, an relatio. Tertio vtrum sit in filio. Ad primum sic proceditur. Et arguitur q̄ in Deo non sit potentia generandi, quia omnis potētia est actiua vel passiua, sed potentia passiua cum sit imperfecta de se non est in Deo, actiua verō licet sit in Deo respectu creaturarum non videtur tamen quod possit esse in Deo respectu diuinorū, quia potentia actiua est principium transmutandi vel producendi aliud vt aliud, sed in diuinis nō est aliud vt aliud, pater enim nō est aliud à filio secundum August. in homilia super illud Ioan. Qui non intrat per ostium. Et in quodam sermone de Trin. Ergo in Deo respectu diuinorum non est aliqua potentia actiua, nec potentia generandi, nec alia.

2 Item omnis potētia est respectu alicuius possibiliter, sed in Deo nihil est possibile, sed est totum necessarium, ergo in Deo respectu diuinorum nulla est potētia nec generandi, nec alia.

3 IN CONTRARIVM arguitur quia omne generas generat per aliquā potētia, sed in diuinis pater generat filium, ergo in patre est aliqua potentia generandi.

4 RESPONSTIO, dicenda sunt duo, primum est quod in diuinis est potentia generandi, secundum est quod illa

potentia non dicitur vniuoce cum potentia generandi quæ est in creaturis. Primum patet sic, vbi cumq̄ sunt plura realiter differētia quorum vnum est productiuū alterius, ibi est verē & realiter potentia productiua, sed in diuinis pater & filius differunt realiter & filius est à patre productus per generationem, ergo in patre est verē & realiter potentia productiua filii per generationem, sed hoc est potentia generandi, ergo &c. ma. patet ex ratione potētiæ actiue vel quasi actiue quæ sola ponitur in diuinis.

* Alias pro ductiue.

Est enim potentia actiua principium quo aliquid producit, vt patet ex. v. Metaph. Et ideo omne quod producit aliud, producit ipsum per aliquam potētiā productiuam. minor supponitur ex traditione fidei, & ex his que dicta sunt supra dist. 4.

Cap. 12. q. 1.

5 Iuxta quod intelligenda sunt duo, primum est quod cum potētia dicitur in habitu ad actum potētia, aut passiuā in habitu ad actum quem recipit potētia, aut actiua in habitu ad actum quem producit, vbi nō est actus realiter receptus vel productus, ibi non est realiter potentia actiua vel passiuā. Cum ergo intelligere & velle in Deo non sint actus realiter recepti, vel producti ab intellectu & voluntate, sed sint penitus idē cum ipsis, idcirco licet in Deo sint intellectus & volūtas prout dicunt naturam actū cognoscentem & volentem, tamen nullū eorum est realiter potentia actiua vel passiuā respectu prædictorum actuum, sed cum filius sit realiter à patre productus & per consequens realiter distinctus, & Spiritus sanctus, ab vtroq̄, ideo necesse est in diuinis ponere potētiā realiter productiuam respectu vtriusque, & respectu cuiusdem filii dicitur potentia generandi quia productio filii est generatio, sed respectu Spiritus sancti dicitur potentia spirandi, quia productio eius est spiratio.

6 Secundo intelligēdum est quod sicut in creaturis aliquid producit per potētiā naturalem & in similitudinem nature producentis, sicut (exempli gratia) homo generat hominē, aliquid aut producit per potētiā rationalem & nō in similitudinem nature producentis, sed speciei in mente existentis (sicut producit domus ab artifice), sic aliqua producuntur à Deo patre per voluntatē non in similitudinem nature sed ideā existentis in mēte diuina tanquam artificia. Et tales sunt omnes creature quantum productio quo ad totum dicitur creatio, & principium huius actus dicitur potētia creandi. Aliquid autē producit per naturam in similitudinem nature & modo nature, sicut producit filius à patre, & actus quo producit dicitur generatio, & potentia correspondens actui quæ dicitur potētia generandi. Sic ergo patet quod potētia generandi realiter est in Deo.

7 SEC VNDVM patet, scilicet quod potentia generandi in diuinis non dicitur vniuoce cum potentia generandi in creaturis, quia cum potentia productiua sit illa per quā aliud à producete producit, vbi esse aliud à producete non conuenit vniuoce ipsis productis, ibi nec est vniuoce productio, nec potētia productiua, sed esse aliud à producete non conuenit vniuoce filio in diuinis & in humanis, ergo &c. Minor probatur, quia in humanis filius est verē & propriē & simpliciter aliud à patre secundum essentiam & substantiam secundum quam aliquid dicitur simpliciter aliud, sed in diuinis filius non est aliud à patre secundum essentiam & substantiam, sed solum secundum rationem dantis & accipientis, quæ alias non cadit sub vno communi & formali conceptu cum forma.

8 PER HOC patet responsio ad primum argumentum quod potentia generandi in diuinis nō dicitur vniuoce cum illa quæ est in creaturis, & ob hoc non est aliud simpliciter ibi sicut in humanis.

9 Ad secundum dicitur quidam quod possibile diuinum contra necessarium non est in diuinis, sed possibile quod continetur sub necessario. Vnde sicut dicitur quod Deum esse est possibile ita potest dici quod filium generari est possibile.

10 Sed ista responsio non videtur valere, quia dicitur Deum esse est possibile, istud possibile non arguit in Deo aliquam potētiā sed solum non repugnantia terminorū, sed filium generari arguit in patre potētiā generandi non